

Ireneusz Przewlocki: Každý deň zbavuje pacientov bolesti facetových kĺbov.

Malé súčiasťky

Ak vás na chrbtici bolia facetové kĺbiky, bežnými vyšetreniami na to lekár nikdy nepríde

Celkom slušne som si pošramotila chrbticu, - hovorí anestéziologička, ktorá je typickým príkladom bosého obuvníka. Najviac sa bojí bolesti a veľkých ihliel. Už dvadsať rokov nadvíhuje bezvládných pacientov a odniesol si to jej chrbát.

„Najväčšie bolesti som mala v drieku,“ spomína si Vanda. Vyžarovali jej do sedacieho svalu a problémom pre ňu bolo už aj obsediť pri pacientovi počas operácie. „Pojedala som rôzne lieky a ich kombinácie, ale postupne prestávali zabrať.“ Na rovinu priznáva, že sa bála podstúpiť vyšetrenie, ktoré malo ukázať, čo presne ju

na chrbtici bolí. Veď by to znamenalo pichanie do chrbtice.

Facetové kĺbiky: Vedeli ste, že máte v chrbtici niečo také? Sú to malinké kĺby, ktoré vychádzajú zo stavcov. Vďaka nim sa nedokážete otočiť o stoosemdesiat stupňov. Zabezpečujú, že sa nakloníte a ohýbajte len do určitej miery. Sú to kĺby ako každé iné a vedia pekelné bolieť. Najčastejšie preto, lebo ich postihne artróza, chronické zápaly. Pri artróze v kolene bolí len koleno, ale malý facetový kĺb dokáže vyvídať v celej časti chrbtice a vystreľovať bolesť až do nôh alebo rúk. Ak nie sú extrémne zdegenerované, lekár nemá šancu vi-

Foto: MARTIN DOMOK

Spália ho:

Takýmito katétami vyradí lekár bolestivé nervové vzruchy z činnosti.

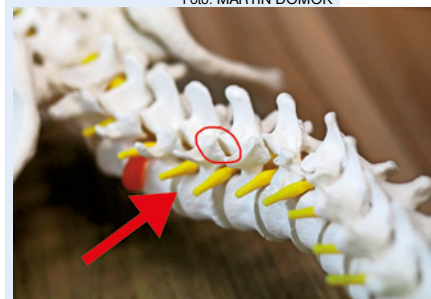

Foto: MARTIN DOMOK

Foto: MARTIN DOMOK

Keď bolia faceti

Foto: MARTIN DOMOK

Ak sú poškodené kĺbiky v dolnej časti chrbtice, bolesť vychádza z dolnej časti chrbta a môže vyžarovať do zadku, slabín a nôh, obvykle nejde ďalej než po koleno. Je tupá, hlboká a pacienti ju veľmi ťažko opisujú. Nevedia sa poriadne zakloniť ani nakloniť nabok. Príznaky sa zhoršujú pri dlhšom sedení alebo státi, mierna námaha môže priniesť úľavu. Pri poškodených kĺboch v hornej časti chrbta vás môže bolieť krk, hlava, rameno, nad lopatkou a v lopatke a takisto ruka. Dokážete menej hýbať krkom, bolesť sa zhoršuje pri záklone hlavy a mierne zlepšuje pri predklone. Poškodené facetové kĺby spôsobujú chronickú bolesť chrbta asi tretine trpiacich Slovákov. Môže to byť aj tridsiatnik, ak je športovec alebo má slabšiu genetickú výbavu. ■

Výšetrenie: Už počas neho môže mať lekár podozrenie, o čo ide, ale diagnózu potvrdí až pichnutie do oblasti kĺba.

dieť na CT alebo magnetickej rezonancii, že spôsobujú bolesť. Doktori na to môžu prísť len tak, že kĺbiky na chvíľu vyradia zo šírenia bolesti a vy si potom doma zapisujete, ako sa cítite.

Vylučovacia metóda: „Ak chceme potvrdiť, že pacienta trápia práve facetové kĺby, môžeme urobiť niekoľkominútovú diagnostiku. Pichneme do blízkosti nervu facetového kĺbu injekciu a podáme látku, ktorá ho znecitliví. Je to také, ako keď vám zubár umrtví zub, ktorý potom niekoľko hodín necítite,“ vysvetľuje doktor Martin Griger, ktorý v Bratislave

Chiropraktik: Keď máte zapálený facetový kĺb, naprávanie nepomôže.

diagnostikuje takýchto pacientov. „Účinok látky trvá niekoľko hodín a ak sa počas nich bolesti nezmiernia, vieme, že viník je niekde inde,“ hovorí.

Pre Vandu to znamenalo, že si musí dať pichnúť do chrbta. Lekár si vďaka röntgenu našiel správne miesto v chrbtici a podal jej doň anestetikum. Malo umŕtvieť nerv, ktorý vyvoláva bolesť. „Bála som sa. Je to skôr strach z neznámyho ako reálna bolesť, tie vpichy sa naozaj dajú vydržať,“ opisuje Vanda. Do druhého dňa po zákroku mala pokoj.

Pacienti dostanú do rúk do-tazník a musia si zapisovať, čo robil chrbát počas dvoch týždňov. Ak naozaj prestal bolieť, budú to kĺbiky. Ak nie, mô- ▶

Foto: MARTIN DOMOK

Vanda: Je anestéziologička a dvíhanie pacientov jej spôsobilo bolesť chrbtice. Sama potom musela podstúpiť zákrok.

že za to iná časť chrbta. Algeziológ jej zákrok zopakoval ešte dvakrát. Ku kĺbu jej vpíchal aj kortikoid, ktorý mal stlmiť prípadný zápal. Takéto lieky užívajú aj pacienti s artrózou kolena, ale vo Vandinom prípade kortikoid pôsobil iba na mieste bolesti. „Mesiac som sa cítila neuveriteľne dobre. Len čo odznel účinok liekov, bola som v tom zas,“ rozpráva Vanda. Jej lekár už presne vedel, že za bolesť môže facetový kĺb. Pomôcť jej mal niekoľkominútový zákrok.

Silnejšie ako neurochirurg: Na rozdiel od kolenného alebo bedrového kĺbu sa facetové kĺby nedajú nahradiť umelým. Chirurg vám s nimi zatiaľ nepomôže. Ani neurológ, lebo silná bolesť prehlúsi akékoľvek lieky. Zlá správa je, že zapálené a zdegenerované kĺby chrbtice, ktoré môžu trápiť aj tridsaťročného človeka, nedokáže nikto vyliečiť. Dajú sa len oklamať.

Rádiofrekvenčná ablácia facetových kĺbov vyradí na čas

z činnosti nerv, ktorý vysiela bolesť. Túto technológiu pozná svetová medicína už viac ako dvadsať rokov. Na Slovensku je stále novinkou.

„Špeciálnou vodiacou ihlou sa dostanem k nervu a zavediem tam elektródu, ktorá meria teplotu na konci,“ opisuje výkon lekár pôsobiaci v Bratislave Ireneusz Przewlocki. Pacient je pritom pri vedomí a pred bolesťou ho chráni lokálne umrtenie. Operatér si musí skontrolovať, či je na správnom

mieste, aj keď mu to ukazuje röntgen. „Vždy si skontrolujem, či nie som v blízkosti nervového koreňa, aby som ho nepoškodil,“ opisuje. Vtedy príde nepríjemnejšia časť, pretože musí vyprovokovať nerv do takej bolesti, ktorú pacient bežne cíti. Je to moment, keď si pacient skutočne na chvíľu pripomenie, čo ho na chrbtici trápi. Až potom dostane anestetikum priamo na miesto činu a môže si vydýchnuť. Bolesť by mala prestať.

Približne minútu a pol potom lekár vysokou teplotou páli kľúčový nerv. Neurodeštrukcia ho vyradí z činnosti. Po desiatich až pätnástich minútach zákroku je hotovo. Pacient môže vstať a vybrať sa domov.

Zvládla to: „Pripomenulo mi to situáciu, keď som išla rodiť. Kolegovia mi navrhli, že mi pichnú epidurálku, ale ja som sa jej vyhýbala až do momentu, keď boli kontrakcie za hranicu vydržateľnosti. Pichli mi ju a vtedy som zistila, že to nič nie je,“ smeje sa na sebe Vanda. „Toto bolo veľmi podobné,“ opisuje rádiofrekvenčnú abláciu. „Neprijemné na začiatku, keď mi podávali lokálne anestetikum, ale samotný zákrok už nebolí. Hlavne, keď máte motiváciu, že vám to naozaj pomôže. Desať minút vydržíte,“ povedala Vanda.

Je šťastným pacientom, ktorý už nikdy nepocítil silné bolesti chrbta. Liečba u nej funguje ako v učebnici. Cvičí, pláva, trávi na operácie bez problémov niekoľko hodín denne a čuduje sa, že to tak dlho odkladala.

Nie je to konečná: Vande to vyšlo, ale ani pri tomto zákroku nemajte prehnané očakávania. Bolesť sa zrejme vráti. „Naše telo má úžasný systém nervovej regenerácie. Je len otázka času, kedy sa nerv, ktorý sme takto poškodili, zregeneruje,“ vysvetľuje doktor Przewlocki. Pacient môže mať pokoj pol roka alebo celé roky, ale bolesť sa zrejme objaví zas. Najčastejšie je to už po roku. Facetový kĺb lekári ešte nevedia natrvalo vyliečiť, pacient musí zákrok podstúpiť viac ráz v živote. Zdravotná poisťovňa túto minioperáciu zatiaľ uhrádza len jednému zariadeniu na Slovensku.

V ďalšom čísle: Prečo vás neurochirurgovia netlačia do operácie chrbtice, ak naozaj nie je nevyhnutná? Preto, lebo vedľa, že sa k nim do desiatich rokov vrátite s obrovskými bolesťami. V ďalšom čísle seriálu si prečítate o syndróme zlyhanej operácie chrbtice, o neurostimulátoroch a nových miniinvazívnych metódach. ■

MARTINA UTEŠENÁ